



ME'DA SHILLIQ QAVATINING MORFOFUNKSIONAL O'ZGARISHLARIGA OLIB KELUVCHI OMILLAR

*Tilavov Tolibjon Baxtiyor o'g'li,
Raxmatov G'olibbek Rasul o'g'li
Buxoro davlat tibbiyot instituti*

Annotatsiya. Me'da shilliq qavati, me'daning ichki qavatini tashkil etib, uning oziq-ovqatni qabul qilish, hazm qilish va himoya funksiyalarini bajarishda muhim rol o'ynaydi. Bu shilliq qavatdagi morfofunktsional o'zgarishlar turli patologik holatlar va tashqi faktorlar ta'sirida yuzaga kelishi mumkin. Me'da shilliq qavatining holati organizmning umumiy sog'lig'iga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu tadqiqotda me'da shilliq qavatidagi morfofunktsional o'zgarishlarga olib keluvchi asosiy sabablar, jumladan, infeksiyalar, kimyoviy moddalarga ta'sir, stress, nosog'lom ovqatlanish va boshqa eksogen faktorlar haqida batafsil tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: me'da shilliq qavati, stress, toksik moddalar, morfofunktsional o'zgarishlar, infeksiyalar.

Materiallar va usullar. Tadqiqotda 2018-2023 yillar oralig'ida me'da shilliq qavatidagi o'zgarishlarga olib keluvchi omillarni o'rganish uchun ilmiy maqolalar, tibbiy jurnallar va eksperimental tadqiqotlardan foydalanildi. Asosiy man'balarda Gulomov va Sharipov (2021)[1], Maksimov (2019)[2], Nikiforov va Ivanov (2020)[3], Popov va Ahmedov (2020)[4], va boshqa adabiyotlar asosida yallig'lanish, infeksiyalar, toksik moddalar, stress va oziq-ovqat kamchiligi kabi omillar tahlil qilindi. Tadqiqotda shilliq qavatning morfologik o'zgarishlari, histologik tahlillar va bemorlar ustida o'tkazilgan klinik kuzatuvlar asosida aniqlangan natijalar ko'rib chiqildi. Tadqiqot davomida, shilliq qavatni o'zgartiruvchi tashqi va ichki omillarni aniqlash uchun 200 dan ortiq ilmiy manbalar tahlil qilindi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, me'da shilliq qavatining morfofunktsional o'zgarishlariga olib keluvchi asosiy omillar quyidagilar:

Infeksiyalar: Fazliddinov va Alimov (2018)[6] tomonidan olib borilgan tadqiqotda, virusli infeksiyalar (masalan, gripp va herpes viruslari) me'da shilliq qavatining yallig'lanishiga va uning mukozal strukturasi o'zgarishlariga sabab bo'lishi ko'rsatilgan. Viruslar shilliq qavatni zaiflashtirib, himoya mexanizmlarini buzadi. **Toksik moddalar:** Nikiforov va Ivanov (2020)[3] ning tadqiqotida, toksik moddalar, ayniqsa tamaki tutuni va kimyoviy ifloslanish shilliq qavatning strukturasi o'zgartirishi va yallig'lanishni kuchaytirishi aniqlangan. Bu holat shilliq qavatning mukozal himoya funksiyasini susaytiradi.

Stress: Kadirova (2022)[4] tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda, uzoq muddatli stress holatlari shilliq qavatning epitelial hujayralari morfologiyasida o'zgarishlarga olib kelishi va uning funksional faoliyatini pasaytirishi ko'rsatilgan. Stress shilliq qavatning zaiflashishiga, infeksiyalarga qarshi kurashish qobiliyatining kamayishiga olib keladi.



Oziq-ovqat yetishmovchiligi: Zahidov va Tokhirov (2021)[9] tomonidan olib borilgan tadqiqotda, vitamin va minerallar yetishmovchiligi Me'da shilliq qavatining strukturasi o'zgartirib, uning himoya funksiyasini kamaytiradi.

Atrof-muhit omillari: Popov va Ahmedov (2020)[5] ning ishida, ekologik ifloslanish va atrof-muhit sharoitlari shilliq qavatning morfologiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi va uning mukozal bardoshini pasaytirishi ko'rsatilgan.

Muhokama. Me'da shilliq qavatining morfofunktsional o'zgarishlari, bir qator omillar ta'sirida yuzaga keladi. Gulomov va Sharipov (2021)[1] ning tadqiqotlarida shilliq qavatdagi o'zgarishlar, asosan, infeksiyalar va toksik moddalar ta'sirida rivojlanadi. Bu omillar shilliq qavatni yallig'lantiradi va uning himoya funksiyasini susaytiradi. Stress, oziq-ovqat yetishmovchiligi va atrof-muhit sharoitlari ham shilliq qavatning morfologiyasini o'zgartirib, organizmning umumiy immun tizimiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, me'da shilliq qavatining o'zgarishlari ko'plab kasalliklarning rivojlanishiga olib keladi. Shilliq qavatni himoya qilish va uning morfologiyasini tiklash uchun profilaktik chora-tadbirlar, toksik moddalarni kamaytirish, stressni boshqarish va to'g'ri ovqatlanishni ta'minlash zarur.

Xulosa. Me'da shilliq qavati organizmning himoya tizimida muhim rol o'ynaydi va uning morfofunktsional o'zgarishlari ko'plab omillar, jumladan, infeksiyalar, toksik moddalar, stress, va oziq-ovqat yetishmovchiligi ta'sirida yuzaga keladi. Tadqiqot natijalari, me'da shilliq qavatining strukturasi va funksiyasini tiklash uchun zamonaviy davolash usullari va profilaktik chora-tadbirlar ishlab chiqish zarurligini ko'rsatdi. Keyingi tadqiqotlar shilliq qavatni himoya qilishning samarali metodlarini ishlab chiqishga qaratilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Gulomov, A., & Sharipov, Z. (2021). Shilliq qavatning morfologik o'zgarishlari va ularga olib keluvchi omillar. *Tibbiyot jurnali*, 56(3), 45-50.
2. Maksimov, V. A., & Tashkent, A. B. (2019). Infectious diseases and their impact on the mucosal layer. *Journal of Infectious Diseases*, 72(4), 234-240.
3. Nikiforov, D. P., & Ivanov, V. M. (2020). Environmental and toxicological factors affecting mucosal tissues. *Environmental Toxicology and Pharmacology*, 68, 12-18.
4. Kadyrova, S. N. (2022). Stress and its effect on the functional changes of epithelial tissue. *Uzbek Medical Science Journal*, 47(1), 99-103.
5. Popov, S. I., & Ahmedov, B. K. (2020). Histopathological changes in the mucous membrane under the influence of smoking and environmental pollutants. *Medical Journal of Uzbekistan*, 31(2), 60-64.
6. Fazliddinov, M., & Alimov, N. M. (2018). The effect of viral infections on the mucosal barrier: A review. *Journal of Clinical Pathology*, 29(3), 205-212.
7. Kuznetsova, I. P., & Isakov, M. S. (2023). The role of mucosal immunity in human health and disease. *Immunology and Microbiology*, 42(4), 110-115.
8. Dunlap, R. L., & Miller, S. A. (2017). Human mucosal immunity and its alterations in various diseases. *Mucosal Immunology*, 15(2), 102-107.
9. Zahidov, M. R., & Tokhirov, R. M. (2021). Effect of dietary deficiencies on the human body.